

Okres pandemii przyniósł każdej z rodzin zupełnie nowe problemy i ograniczenia. Niektóre z nich dotyczą także życia religijnego i obowiązków z nim związanych. Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny to także okazja, by w gronie rodzinnym przemyśleć te właśnie kwestie. Poniższy tekst traktuje właśnie o tym. I choć sytuacja epidemiczna z dnia na dzień się zmienia i zmieniają się różne obostrzenia z tym związane, jednak sama treść tego artykułu jest jak najbardziej aktualna i może wyjaśnić różne wątpliwości.

(AT)

=====

Dr Justyna Krzywkowska

(Członek Rady ds. Rodzin
Województwa Warmińsko-Mazurskiego
Wydział Prawa i Administracji UW-M)

W 2017 r. Konferencja Episkopatu Polski ogłosiła **Dyrektorium w sprawie celebracji Mszy świętej transmitowanej przez telewizję**. W czasie pandemii często korzystamy z możliwości udziału we Mszy świętej drogą radiową, telewizyjną lub internetową, stąd warto przypomnieć treść w/w dokumentu. Chociażby na stronie archidiecezji warmińskiej pojawił się wykaz takich transmisji. Także poprzez telewizję publiczną można uczestniczyć we Mszy św. Taka możliwość jest z pewnością dobrym rozwiązaniem w obecnych czasach, kiedy bardzo ograniczone jest normalne praktykowanie. Liczba wiernych uczestniczących bezpośrednio we Mszy świętej uzależniona jest obecnie od metrażu kościoła. Obecnie wynosi ona 10m² dla jednego wiernego. W jednej z podolsztyńskich parafii w niedzielnej Mszy świętej w dniu 26 kwietnia 2020 r. w czterech Mszach św. udział wzięło w sumie 140 osób (na 240 osób, które miały taką możliwość zgodnie z obowiązującymi wskazaniem organów państwowych i służb sanitarnych). Nadal na terenie archidiecezji warmińskiej do odwołania obowiązuje dyspensacja od obowiązku niedzielnego uczestnictwa we Mszy świętej dla następujących wiernych: osobom w podeszłym wieku, osobom z objawami infekcji (np. kaszel, katar, podwyższona temperatura, itp.), dzieciom i młodzieży szkolnej oraz dorosłym, którzy sprawują nad nimi bezpośrednią opiekę, jak również osobom, które czują obawę przed zarażeniem. Pozostali wierni, pod sankcją grzechu, mają obowiązek uczestniczyć w niedzielnej Mszy świętej.

Jak zaznaczono w Dyrektorium udział we Mszy św. transmitowanej „nie pozbawia nas darów duchowych i możliwości otrzymania płynących z tych celebracji łask”. Można tu

wskazać chociażby praktykę odpustów czy w błogosławieństwo *Urbi et Orbi*. Zasadniczym warunkiem pełnego uczestnictwa we Mszy świętej jest przyjęcie sakramentów, a szczególnie Komunii świętej, co wiąże się z fizyczną obecnością wiernego w kościele. Znana jest praktyka duchowego przyjmowania Komunii świętej.

Ważne jest odpowiednie przygotowanie duchowe, w tym wzbudzenie aktu żalu, jeśli spowiedź sakramentalna jest niemożliwa. Warto wytworzyć odpowiednią atmosferę w domu poprzez zapalenie świecy, aby skupić się na transmitowanej Mszy św. Musi być ona uczestnictwem w czasie rzeczywistym, a nie tylko odtworzeniem nagranej wcześniej transmisji (tzw. retransmisja). Czytając różnego rodzaju fora internetowe można dostrzec wdzięczność parafian za transmisje Mszy św. chociażby na stronach portalu społecznościowego Facebook. Jak pokazują wypowiedzi wiernych możliwość wysłuchania kazania własnego duszpasterza wytwarza duchową łączność z własną parafią. Duszpasterze dlatego powinni pamiętać nie tylko o osobach obecnych bezpośrednio na Mszy św., ale także o włączających się w celebrację poprzez media.

Odbiorcami Mszy św. transmitowanych przez telewizję przed pandemią były osoby starsze i chore, które miały problem z dotarciem do świątyni. Już nauczanie Soboru Watykańskiego II w dekrete *Inter mirifica* z 1963 r. zalecało, by mass media były używane z rozwagą i największą skutecznością. Istotne jest właściwe przygotowanie transmisji, aby odbiór nie był zakłócony i nie utracił sakralnego charakteru. Choć zdarzyć się mogą przeszkody natury technicznej, to należy wyznaczyć konkretną osobę lub osoby odpowiedzialne za przebieg transmisji. Jak podkreśla przedstawiane *Dyrektorium* już w Instrukcji duszpasterskiej *Communio et progressio* w 1971 r. mowa jest wprost o transmisji Mszy świętej i innych nabożeństw. Także w nauczaniu papieskim można odnaleźć konkretne odniesienia do transmisji Mszy św., zwłaszcza ich duszpasterskiego znaczenia: List Jana Pawła II *Dies Domini* (1998 r.) czy Adhortacja Benedykta XVI *Sacramentum caritatis* (2007 r.).

Msza św. transmitowana nie jest tym samym co bezpośrednie uczestnictwo w liturgii mszalnej, stąd oglądanie Mszy św. w telewizji przez zdrowego katolika nie jest realizacją obowiązku trzeciego przykazania Dekalogu: „Pamiętaj, abyś dzień święty święcił”. Jak podkreśla soborowa *Konstytucja o liturgii świętej* transmisje powinny być przeprowadzane z miejsc dobrze przygotowanych. Ważna jest przy tym troska o staranne przygotowanie czytań mszalnych i śpiewu liturgicznego oraz piękne szaty liturgiczne.

Dyrektorium z 2017 r. przedstawia wskazówki dla osób zaangażowanych w celebrację i transmisję. Celebrans (odprawiający Mszę św.) w swoich pozdrowieniach, zachętach i pouczeniach powinien na pierwszym miejscu zwracać się do obecnych, a potem także do uczestników przed odbiorcami. Powinien wyraźnie wypowiadać teksty do mikrofonu, nie zmieniając ich według własnego uznania, krótko i w prostych słowach podawać słowa zachęty oraz wprowadzać w modlitwę tam, gdzie przewidują to księgi liturgiczne. Podobnie, jak na każdej niedzielnej Mszy św., powinien starannie przygotować homilię, która nie powinna być zbyt długa (do 15 minut). Z zasady kazania powinny być wygłaszane z pamięci, choć dopuszczalne jest dyskretne korzystanie z kartki. Celebrans nie powinien epatować teatralnością. Powinien mieć świadomość ograniczeń i możliwości, jakie daje przekaz telewizyjny. Celebrans powinien także krytycznie ocenić własne zdolności muzyczne, umieć panować nad głosem, mieć schludną prezencję.

Odnośnie służby liturgicznej należy zwrócić uwagę na przygotowanie lektorów i psalterzystów. Niedopuszczalne jest czytanie lub śpiewanie z kartek, a jedynie z ksiąg liturgicznych. W modlitwie wiernych należy uwzględnić także tych, którzy oglądają transmitowaną Eucharystię.

Uczestnicy Mszy świętej obecni w kościele muszą być świadomi, że dla ludzi oglądających transmisję stanowią świadectwo wiary. Stąd niestosowne jest udanie się do kościoła na Mszę św. transmitowaną w celu eksponowania siebie.

Dyrektorium odnosi się także do operatorów kamer i techników, którzy swoim zachowaniem i schludnym wyglądem winni okazują szacunek świętemu miejscu, aby nie wywoływać zgorszenia wśród uczestników liturgii. Powinni pamiętać, aby przyklęknąć przed Najświętszym Sakramentem. Koordynatorem transmisji z reguły powinien być kapłan. Operator kamery nie powinien poruszać się przy ołtarzu i ambonie. Ustawione dodatkowe oświetlenie nie powinno razić w oczy uczestników liturgii. Praca kamer winna być dyskretna i niewidoczna. W trakcie trwania Mszy św. istnieje zakaz wychodzenia z kamerą na zewnątrz kościoła dla pokazania piękna jego architektury. Podczas transmisji należy unikać takiego pokazywania uczestników liturgii, które powoduje kierowanie wzroku w stronę kamery. Uwag kamer powinna być skoncentrowaną przede wszystkim na prezbiterium, gdzie dokonuje się celebacja.

W czasie transmisji online komentator podaje we wstępie kilka informacji na temat miejsca celebacji, jej znaczenia oraz uczestników, by wierni przed telewizorami mogli lepiej przygotować się duchowo. Powinien on dobrze znać liturgię i nazewnictwo kościelne.

Komentator powinien wchodzić ze swoim słowem tylko wtedy, gdy jest to w pełni konieczne i uzasadnione. Podczas transmisji Mszy św. należy ukazać piękno liturgii.

Coraz więcej parafii uruchamia różne formy internetowego duszpasterstwa. Należy jednak pamiętać, że jeśli jest tylko możliwość osobistego uczestnictwa we Mszy św., to należy z niej skorzystać. Transmitowana Msza św. to nie sztuka teatralna. Eucharystia, którą oglądamy w mediach faktycznie odbywa się na żywo, a my powinniśmy być na niej skupieni i obecni duchowo. Warto modlić się na głos, odpowiadać na wezwania, zachowywać wszystkie postawy liturgiczne (stanie, klękanie, siedzenie). Należy pamiętać, że Msza święta dla katolika jest podstawowym sposobem świętowania niedzieli.